

Lakivaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain muuttamisesta

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 1996 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 37/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Christer Lundström oikeusministeriöstä, hallitusneuvos Sakari Vanhala sisäasiainministeriöstä, presidentti Pekka Hallberg korkeimmasta hallinto-oikeudesta, lääninoikeuden ylituomari Jorma Pitkänen Vaasan lääninoikeudesta, lääninoikeuden ylituomari Matti Jokinen Hämeen lääninoikeudesta, lääninoikeuden ylituomari Aimo Hurskainen Pohjois-Karjalan lääninoikeudesta, lääninoikeuden ylituomari Olli Karikoski Oulun lääninoikeudesta, vastaava ylitarkastaja Heikki Karakorpi Turun ja Porin lääninhallituksesta, ylitarkastaja Markku Mertala verohallituksesta, lakimies Kirsi Mononen Suomen Kuntaliitosta, asianajaja Juha Lindström Suomen Asianajajaliitosta, puheenjohtaja Juha Rautiainen Lääninoikeustuomarit ry:stä, puheenjohtaja Terttu Etholén Oikeushallinnon henkilökunta OHK ry:stä ja notaari Aune Saarelainen Lääninhallinnon ja väestökirjanpidon henkilökuntaliitto LVL ry:stä sekä professori Olli Mäenpää.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lääninoikeuslakia siten, että erällä lääninoikeuksilla olisi yhteisiä tuomiopiirejä sen lisäksi, että kunkin lääninoikeuden tuomiopiirinä säilyy läänin alue.

Yhteiset tuomiopiirit muodostettaisiin, jotta asioita voitaisiin siirtää tuomiopiirin alueella toisen lääninoikeuden käsiteltäväksi. Näin turvataisiin lääninoikeuksien tehtävien asianmukainen ja joutuisa hoitaminen.

Länsi-Suomen, Keski-Suomen ja Pohjois-Suomen tuomiopiirit muodostuisivat kahdesta läänistä. Itä-Suomen tuomiopiiri muodostuisi neljästä läänistä. Uudistus ei vaikuttaisi Uudenmaan lääninoikeuden eikä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen tuomiopiireihin.

Asioiden tasapuolisesta jakamisesta yhteisen tuomiopiirin lääninoikeuksien käsiteltäväksi vastaisi yhteisen tuomiopiirin ylituomareista se, jonka korkein hallinto-oikeus määräisi tehtävään.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallintolainkäytön kehittäminen

Viime aikojen lainsäädäntötyössä yhtenä painopistealueena on ollut hallintolainkäyttöä koskevan lainsäädännön aikaansaaminen. Tavoitteena on hallintotuomioistuinjärjestelmän kehittäminen kaksipuolaiseksi siten, että alueelliset lääninoikeudet muuttuvat yleisiksi ensimmäisen asteen hallintotuomioistuimiksi, joiden päätöksistä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Lakivaliokunta on viime viikolla antanut hallintolainkäyttöä koskevasta hallituksen esityksestä puoltavan mietintönsä (LaVM 5/1996 vp — HE 217/1995 vp). Nyt käsiteltävänä oleva esitys on johdonmukainen jatko tälle työlle, koska uudet menettelylliset laatuvaatimukset ja uudentyyppiset asiaryhmät edellyttävät lääninoikeuksilta nykyistä vahvempia ja monipuolisempia tiedollisia ja menettelyllisiä valmiuksia.

Valiokunta korostaa, että kysymyksessä on tuomioistuinlaitoksen kehittämiseen liittyvä kokonaisvaltainen hanke. Se ei kuulu Aluehallinto 2000 -hankkeen piiriin. Hallituksen esityksen hyväksymisellä ei siten oteta kantaa lääninhallintouudistukseen eikä niin muodoin myöskään lääninhallitusten lukumäärän muuttamiseen.

Valiokunta toteaa, että oikeuslaitoksen ja hallinnon erillisyyttä näkyy nykyistä selkeämmin, kun lääninoikeuksien nimet seuraavassa vaiheessa muutettaneen (alueelliseksi) hallinto-oikeuksiksi.

Lakiehdotuksen 1 a §

Lakiehdotuksen 1 a §:n 2 momentin mukaan Hämeen lääninoikeuden ja Keski-Suomen lääninoikeuden muodostaman yhteisen tuomiopiirin nimi olisi Keski-Suomen tuomiopiiri. Kun Keski-Suomen lääninoikeus on huomattavasti pienempi kuin Hämeen lääninoikeus, valiokunta ei pidä nimitystä oikeaan osuneena. Valiokunta ehdottaa, että tuomiopiirin nimi olisi *Sisä-Suomen tuomiopiiri*.

Pykälän 3 momentin mukaan toisen lääninoikeuden käsiteltäväksi ei voida siirtää asioita, jotka on säädetty tietyn lääninoikeuden käsiteltäväksi. Momentin perusteluissa mainitaan lääninoikeuslain 3 §:n 1 momentti esimerkkinä säännöksestä, jossa on säädetty asia tietyn lääninoikeuden käsiteltäväksi. Valiokunta toteaa, että hallintolainkäyttölain voimaan tullessa lääninoikeuslain 3 § kumotaan ja sen sijaan tulevat hallintolainkäyttölain 70 §:n säännökset. Säädöspohjan muuttumisesta huolimatta tosiasiallinen tilanne säilyy ennallaan.

Pykälän 3 momentin mukaan asiaan siirtämisestä toisen lääninoikeuden käsiteltäväksi ilmoitettaisiin aina kaikille asianosaisille ja lääninoikeuden harkinnan mukaan myös sille viranomaiselle, jonka päätöksestä on valitettu.

Säännöksen lähtökohtana on se, että kaikille niille viranomaisille, joita oikeuskäsittelyn aikana kuullaan, ilmoitetaan siirrosta. Kun esimerkiksi kunnan viranomaisia kuullaan säännönmukaisesti, ilmoitus siirrosta myös lähetetään niille. Lääninoikeudelle esitetty harkintavalta siirrosta ilmoittamiseen perustuu siihen, että viranomaisten rooli lääninoikeusprosessissa vaihtelee.

Valiokunta katsoo, että ilmoittamisen pitää olla pääsääntö. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 3 momentin kirjoittamista niin, että ilmoittaminen on pääsääntö ja ilmoittamatta jättäminen poikkeus.

Valiokunnalle on esitetty, että pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan samaan yhteiseen tuomiopiiriin toiseen lääninoikeuteen jätetty valitus katsottaisiin vireille tulleeaksi sinä

päivänä, jona valitus on jätetty mainittuun lääninoikeuteen.

Tällaista säännöstä ei ole sisällytetty lakiehdotukseen, koska valmisteluvaiheessa on katsottu, että säännöksistä aiheutuu tietoturvallisuusongelmia lainvoimaisuustodistusten antamisessa. Uusimman selvityksen mukaan ongelmaan on löytynyt ratkaisu. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään valituskirjelmän toittamista koskeva uusi 4 momentti.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena paitsi sen 1 a § näin kuuluvana:

1 a §

Lääninoikeuden tuomiopiirinä on lääni.

Lisäksi seuraavilla lääninoikeuksilla on yhteinen tuomiopiiri, jonka alueella asioita voidaan lääninoikeuksien tehtävien asianmukaisen ja joutuisan hoitamisen turvaamiseksi siirtää toisen lääninoikeuden käsiteltäväksi:

1) Turun ja Porin lääninoikeudella sekä Vaasan lääninoikeudella Turun ja Porin lääni sekä Vaasan lääni (*Länsi-Suomen tuomiopiiri*);

2) Hämeen lääninoikeudella ja Keski-Suomen lääninoikeudella Hämeen lääni ja Keski-Suomen lääni (*Sisä-Suomen tuomiopiiri*);

3) Kymen lääninoikeudella, Mikkelin lääninoikeudella, Kuopion lääninoikeudella ja Pohjois-Karjalan lääninoikeudella Kymen lääni, Mikkelin lääni, Kuopion lääni ja Pohjois-Karjalan lääni (*Itä-Suomen tuomiopiiri*); sekä

4) Oulun lääninoikeudella ja Lapin lääninoikeudella Oulun lääni ja Lapin lääni (*Pohjois-Suomen tuomiopiiri*).

Toisen lääninoikeuden käsiteltäväksi ei kuitenkaan voida siirtää asioita, jotka on säädetty tietyn lääninoikeuden käsiteltäväksi. Siirrosta on ilmoitettava asian vireillepanijalle ja muille asianosaisille sekä (*poist.*) sille viranomaiselle, jonka päätöksestä on valitettu, *jollei se ole ilmeisen tarpeetonta*.

Jos valituskirjelmä on toimitettu valitusajan kuluessa toiseen samaan yhteiseen tuomiopiiriin kuuluvaan lääninoikeuteen kuin siihen, johon valitus olisi tullut toimittaa, valitusta ei tämän vuoksi jätetä tutkimatta. (Uusi 4 mom.)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Henrik Lax /r, varapuheenjohtaja Matti Vähänäkki /sd ja jäsenet Sulo Aittoniemi /kesk, Jouko Jääskeläinen /skl, Juha Karpio /kok, Anne Knaapi /kok, Irina Krohn /vihr, Pekka Kuosmanen /kok, Annika

Lapintie /vas, Kari Myllyniemi /kesk, Markku Pohjola /sd, Heikki Rinne /sd, Mauri Salo /kesk, Säde Tahvanainen /sd, Jukka Tarkka /nuors ja Jorma Vokkolainen /vas sekä varajäsen Marja-Liisa Tykkyläinen /sd.
